

Školní agresori nebývají psychopati, ale normální děti, říká odborník na šikanu

Šikana vzniká ve třídě postupně. Nejvíce zranitelní a odlišní se ocitají na okraji skupiny, zažívají ponižování. Deník přináší rozhovor, který by si měl přečíst každý rodič i učitel

[Zuzana Hronová](#) 7. 2. 2024

Šikana vzniká ve třídě postupně. Nejvíce zranitelní a odlišní se ocitají na okraji skupiny, zažívají ponižování. „Důležité je dbát na prevenci a ve škole vytvářet bezpečné a vlídné prostředí,“ říká v rozhovoru pro Deník psychoterapeut a přední odborník na šikanu Michal Kolář.

Z mezinárodního šetření PISA 2022 plyne, že čtvrtina patnáctiletých žáků na českých školách je terčem šikany několikrát do měsíce, čtvrtina se cítí být outsidersy. Tato čísla jsou ve [srovnání](#) s dalšími zeměmi nadprůměrná. Co tomu říkáte?

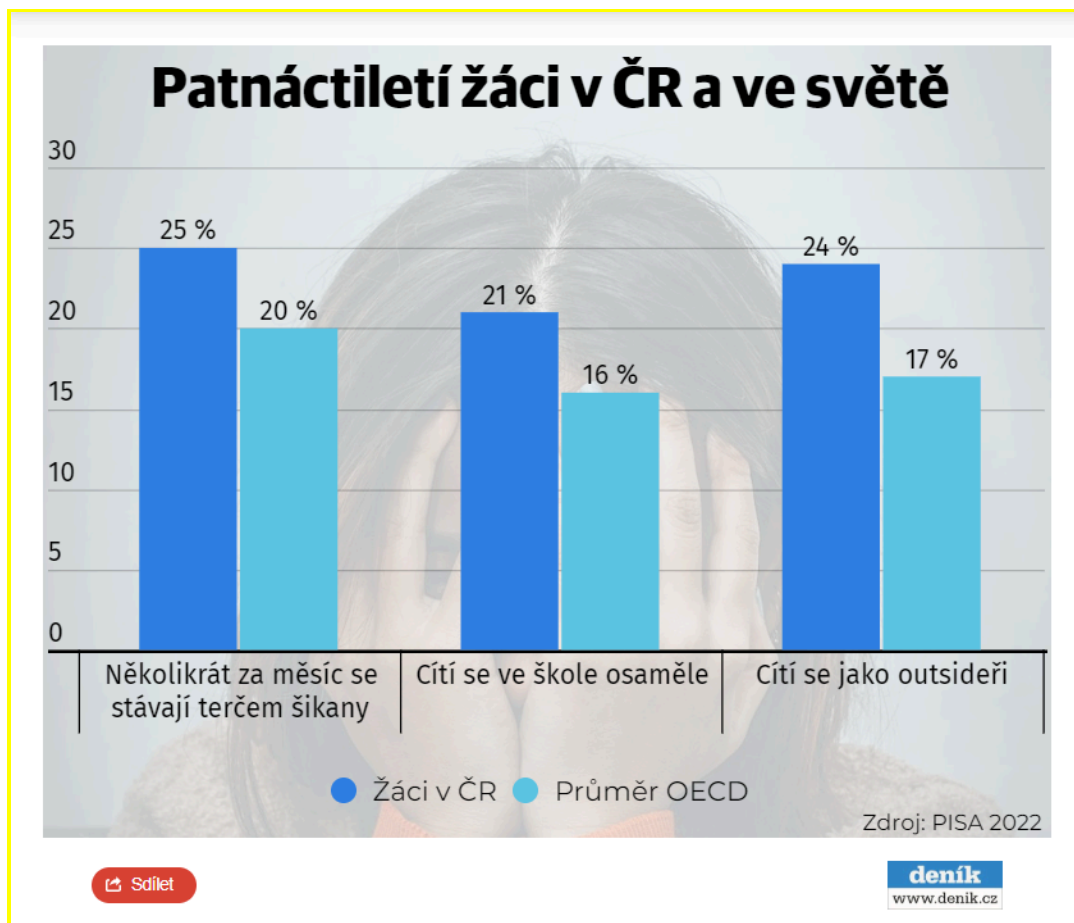
Jde o velmi tristní zprávu. Čtvrtina našich dětí je legálně vystavena traumatizaci. Následky bývají velice vážné, někdy dlouhodobé nebo i celoživotní. Že jsme pod průměrem zemí OECD, tragédii umocňuje. Alarmující výsledky by měly zasáhnout zodpovědné politiky a úředníky. Jde o komplexní problém, nicméně třeba školy, které jedou na výkon a na prestiž, jsou dobrým podhoubím pro [neosobní atmosféru a šikanu](#). Naštěstí přibývá i těch škol, které upřednostňují bezpečí a laskavé vztahy. Daří se jim to a také výukové výsledky mají dobré.

Vidíte tedy v prevenci šikany na českých školách přece jen nějaký posun?

Udělal se obrovský kus [práce](#). Stále ale většina pedagogů není připravena.

Vzdělávání v oblasti [prevence](#) šikany probíhá často nahodile, krátkodobě. Vypracoval

jsem koncepční pětiúrovňové [vzdělání](#) pro léčbu šikany. Zájem ze strany škol je mimořádný, oficiální úředníci však mlčí.

Je wellbeing (osobní pohoda) v českých školách stále ještě v plenkách? Co mohou školy udělat pro to, aby do nich žáci chodili rádi a nevyskytovala se tam šikana?

Wellbeing je u nás skutečně v začátcích. Situaci jde zásadně zlepšit třeba pedagogickými komunitami, které se snaží, aby se všichni cítili dobře a navazovali zmíněné vlídné a bezpečné vztahy. Pak teprve mohou žáci naplno rozvinout svůj potenciál. Pomáhal jsem tyto komunity zavádět. **Funguje to velmi dobře i jako prevence šikany.**

Týden pro wellbeing ve škole (13. – 20. února 2024)

Šedesátka organizací se [postavila](#) za myšlenku, že wellbeing, tedy [osobní pohoda](#), není jen příjemná nadstavba vzdělávání. Ale že jde o zásadní princip, bez něž nelze dosáhnout významného zlepšení v duševním zdraví ani ve vzdělávacích výsledcích. Během sedmi dní plných workshopů, online i offline seminářů, vzdělávacích kampaní, happeningů a školních projektů chtějí ukázat, že jde vytvořit školy, kde se všichni cítí dobře a naplno rozvíjí svůj potenciál.

Týden pro wellbeing ve škole koordinuje Partnerství pro vzdělávání 2030+. [Mediální](#) partnerem je [Deník.cz](#).

Mají oběti šikany společné znaky?

Riziková je hlavně zvýšená zranitelnost a odlišnost v klíčových vlastnostech osobnosti a v rámci norem skupiny. Za nepříznivých okolností se ale může stát obětí každý.

Co jsou společné znaky agresorů?

Agresoři ve škole nebývají [psychopati](#), ale normální kluci a holky. Žáci ve třídě hledají a vymezují si své místo a někteří to nedělají poctivě. Snaží se prosadit pomlouváním, zesměšňováním, vytvářením aliancí, izolací. Nejvíce zranitelné a odlišné žáky vyčlení na okraj skupiny. Na jejich úkor nelítostně upevňují soudržnost: My jsme ti správní. Oni k nám nepatří.

Psycholog Michal Kolář vysvětluje, jak vzniká šikana:

- 1. stadium:** Odehrává se téměř v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený a nevlivný, na jehož úkor ostatní dělají „legrácky“.
- 2. stadium:** V krizové situaci si třída najde otloukánka, který funguje jako hromosvod.
- 3. stadium:** Vydělí se jádro útočníků. Ti začnou spolupracovat a systematicky šikanovat nejvhodnější oběti – nejvíce zranitelné jedince, kteří neumějí skrývat strach.
- 4. stadium:** Dojde k bodu zlomu, šikanování se stane nepsaným zákonem i pro další děti ve třídě a celá skupina se stává krutou.
- 5. stadium:** Zavládnou vztahy totality.

Někdy šikanuje bývalá oběť. Jak k tomu dojde?

Například bývalá oběť na základce chce předejít svému týrání na střední. Začne sama šikanovat, případně se přidá k nějakému průkopníkovi.

Jak traumatizující může být pro přihlížející žáky, když jsou zoufalí z dění ve třídě, ale bojí se ozvat? Co byste jim radil?

Pro takové žáky to může být velmi bolestivé. Zejména když škola neumí šikanu řešit a žák se nedovolá [pomoci](#). Může zavolat, napsat nebo chatovat na Linku bezpečí. Případně se obrátit na rodiče.

Jakým způsobem dnes nejčastěji probíhá šikana na školách?

Ze dvou třetin jde o tradiční školní šikanu, z jedné třetiny o [kyberšikanu](#).

Kyberšikana bývá propojena se šikanou na půdě školy a role obětí a agresorů se často přenáší i do kyberprostoru. Nejčastěji se vyskytují počáteční stadia šikany. Hodně se v poslední době setkávám se vztahovou šikanou, která se děje vyčleňováním a může nabýt obludných rozměrů. A také s psychickou šikanou.

Jak časté je šikanování [učitelů](#)? Jak se ten, kdo disponuje mocí, stává obětí?

Se šikanou učitelů se setkávám často. Žáci k jejich ponižování a týrání používají agresi a manipulaci. Záměrem je ublížit, zničit, poslat na psychiatrii. Nemusí to být chyba učitele. Některé konstelace tříd jsou pro různé úředníky nepředstavitelné. Většina žáků se odmítá učit a neuznává autoritu učitele. Uhájit oficiální moc není samozřejmé. Praktikuje se tu hra se strachem. Jakmile žáci rozpoznají zranitelnost učitele, tak ji zneužijí. Potom proti němu stojí třicetihlavá saň.

Michal Kolář

Přední český psychoterapeut a etoped, který se dlouhodobě zabývá problematikou [školního násilí a šikany](#).

Založil [Společenství proti šikaně](#), spolupracuje s ministerstvem školství na koncepci prevence tohoto jevu.

Autor odborných publikací na toto téma, například knihy Nová cesta k léčbě šikany (2011).